

Sprawozdanie z I Ogólnopolskiej Konferencji Młodych Naukowców: Młodzi w polityce. Od kreatywnych idei do innowacyjnej partycypacji (Bydgoszcz, 6 maja 2014 r.)

Dnia 6 maja 2014 r. w murach Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy odbyła się konferencja naukowa *Młodzi w polityce. Od kreatywnych idei do innowacyjnej partycypacji*. W konferencji wzięli udział młodzi naukowcy z różnych ośrodków naukowych w Polsce: Lublina, Poznań, Gdańsk, Olsztyn, Opola i Bydgoszcz.

Organizatorzy konferencji – Instytut Nauk Politycznych UKW oraz Inicjatywa Doktorantów Nauk o Polityce – wychodząc naprzeciw powszechnemu przekonaniu, że młodzi ludzie nie interesują się polityką, postanowili poddać analizie zjawiska świadczące o dokonującej się reorientacji myślenia w tym względzie. Zdaniem organizatorów konieczność adaptacji młodych do zmieniającej się rzeczywistości ujawniła nie tylko nowatorskie pomysły ideowe, ale także innowacyjne formy partycypacji i komunikowania w sferze publicznej. Inicjatorzy konferencji, czyniąc tytułową *innowacyjność* słowem-kluczem myślenia o współczesnym świecie oraz myślenia o przyszłości, zaproponowali młodym badaczom między innymi następujące zagadnienia: formy adaptacji młodych do gwałtownych zmian politycznych, kulturowych, gospodarczych, etycznych, których rezultatem są nowe formy ideowe,

nowe sposoby afirmacji życia oraz postrzegania rzeczywistości; nowe media jako nowa platforma interakcji, komunikacji i mobilizacji politycznej; młodzi jako twórcy nowych idei i sensów. Precyzyjnie scharakteryzowany zakres rozważań zachęcił do udziału w konferencji nie tylko politologów, ale również socjologów i pedagogów.

Konferencję podzielono na cztery sesje plenarne zatytułowane w kolejności: *Młodzi wobec polityki*, *Młodzi – bierni?*, *Czy zmiana?*, *Bunt młodych*. U podstaw organizowanego spotkania naukowego legło przekonanie, że kluczowym jego elementem będzie dyskusja, na którą przeznaczono 45 minut po każdej sesji plenarnej. W ten sposób prelegenci mogli nie tylko rozwinąć podejmowaną przez siebie problematykę, ale również stawić czoła uwagom.

Konferencję otworzyło wystąpienie Agnieszki Szuty z Uniwersytetu Gdańskiego, która wygłosiła referat pt. *Media społecznościowe – forma aktywizacji młodych i grunt pod nowe ruchy społeczne*. Celem wystąpienia było przedstawienie mediów społecznościowych jako swego rodzaju agory, przestrzeni wzajemnych kontaktów integrujących młodych ludzi wokół problemów społeczno-politycznych. Odwołując się do wydarzeń ostatnich lat – przede wszystkim Arabskiej Wiosny, ukraińskiego Majdanu czy „rewolucji twitterowych” – A. Szuta starała się udowodnić, że portale społecznościowe odgrywają istotną rolę w procesach walki o prawa obywatelskie i de-

mokrację. Wystąpienie kolejnych referentek stanowiło kontynuację problemu Malwina Popiołek oraz Sandra Gwóźdź z Uniwersytetu Opolskiego w wystąpieniu pt. *Cyberaktywizm czy pozorne zaangażowanie? – slacktywizm w demokracji 2.0* starały się odpowiedzieć na pytanie: w jaki sposób cyberaktywizm wpływa na funkcjonowanie demokracji oraz jakie są przyczyny i konsekwencje pozornego zaangażowania „pokolenia Y”? Definiując media społecznościowe jako nowe narzędzie komunikacji politycznej młodych, referentki wymieniły cechy, które mogą przyspieszyć i intensyfikować procesy demokratyzacji (mamy obecnie do czynienia z tzw. e-demokracją lub inaczej – demokracją 2.0), ale jednocześnie podkreśliły, że równie często media społecznościowe stają się symbolem jej słabości. Slacktywizm, czyli pozorny aktywizm internautów, jest dowodem pozornego zaangażowania, ograniczającego się do facebookowych „lajków”, mających negatywny wpływ na funkcjonowanie nowoczesnej demokracji.

Z kolei wystąpienie Marty Stasiak z UKW pt. *Młodzi wobec polityki, czyli o ironii jako postawie filozoficznej* dotyczyło podstaw bierności politycznej młodych ludzi oraz próby scharakteryzowania samego zjawiska. Bierność młodych została przedstawiona jako postawa ironiczna, która jest konsekwencją postrzegania świata, wypadkową napięć środowiskowych oraz doświadczeń młodych ludzi. Ironia jawi się jako postawa przyjęta świadomie i celowo by wyrazić potrzebę polemizacji z dialektyczną rzeczywistością. Ironia stanowi środek wyrażania kłopotliwych treści (nieuchwytnych językowi powagi filozoficznej) o charakterze politycznym, a jako postawa wyprzedzająca klasyczny dyskurs o polityce oraz obowiązkach obywateli nadaje bierności charakter postawy

egzystencjalnej. Postawy nacechowanej sceptycyzmem i krytycyzmem wobec tego, co współcześnie polityką można nazywać. O zjawisku bierności mówił także Krzysztof Mączka z Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Referent rozpoczął swoje wystąpienie pt. *Kawiarniana partycypacja? – przypadek Poznańskiej Kawiarenki Obywatelskiej* od przedstawienia projektu Poznańskiej Kawiarenki Obywatelskiej inspirowanej metodą The World Cafe. Projekt zakładający wzmocnienie dialogu obywatelskiego, wymiany wiedzy, wypracowania innowacyjnych pomysłów aktywności obywatelskiej młodych mieszkańców Poznania mimo pierwszych sukcesów napotyka obecnie na wiele problemów. Związane są one przede wszystkim z niewielkim zaangażowaniem młodych, niechęcią i biernością.

Pierwszą sesję plenarną zakończyło wystąpienie Pawła Bielickiego z UKW pt. *Co młodym może dać polityka?* Referent podjął próbę odpowiedzi na pytania: dlaczego i na ile młodym ludziom potrzebna jest polityka? W pierwszej kolejności poddając analizie współczesne poglądy młodych ludzi na temat polityki oraz ich politycznej partycypacji, P. Bielicki przedstawił obraz młodych zdecydowanie bardziej biernych niż aktywnych. Następnie rezultaty rozważań pozwoliły referentowi zbudować argumenty, potwierdzające przydatność znajomości procesów politycznych, nie tylko dla życia obywatelskiego, ale również prywatnego. Wpływają one np. na umiejętność podejmowania świadomych decyzji i czynów, których konsekwencje mogą mieć wpływ na życie indywidualne i zbiorowe.

W czasie pierwszej dyskusji uczestnicy konferencji toczyli spór na temat pozytywnego i destrukcyjnego wpływu mediów społecznościowych na funk-

cjonowanie współczesnej demokracji. Z jednej strony argumentowano, że media społecznościowe są nowym doskonałym narzędziem aktywizacji politycznej młodych, miejscem swobodnego wyrażania poglądów i komunikowania się. Oponenti tego stanowiska wskazywali na specyficzną formę „uprawiania” polityki zamkniętej w facebookowym „lajkowaniu”, podkreślając nietrwałość relacji pozornie aktywnych oraz brak wspólnych idei. Największym zagrożeniem podejmowania decyzji politycznych za pomocą mediów społecznościowych jest bezrefleksyjność dotycząca przyszłych konsekwencji. Dyskutowano również na temat samej demokracji liberalnej, a w szczególności jej tęsknocie do wzoru demokracji antycznej. Zgodzono się, że zgubne jest traktowanie obywatela jako jednostki niemoralnej, ze względu na jego polityczną bierność, przypominając jednocześnie, że bierność polityczna jest prawem obywatela. Doskonałym przykładem popierającym tezę okazała się działalność Poznańskiej Kawiarenki Obywatelskiej.

Drugą sesję plenarną rozpoczął Zbigniew Dorawa z UG wystąpieniem pt. *Demokracja deliberatywna jako remedium na niską aktywność polityczną młodego pokolenia*. W prezentacji referent zwrócił uwagę, że szansą zainteresowania młodych polityką, a zarazem formą skutecznego porozumiewania się młodych z władzą, jest demokracja deliberatywna. Staje się ona kluczem do zrozumienia zmieniającego się świata; stanowi podstawę dla innowacyjnej komunikacji rządzących z obywatelami oraz perspektywą wzrostu partycypacji młodego pokolenia w procesie decyzyjnym.

Do tytułowej młodości nawiązała w swoim wystąpieniu pt. *(Nie)obecność młodych w kreowaniu polityki lokalnej w Polsce* Danuta Kędziorska z Uniwer-

sytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie. D. Kędziorska zwróciła uwagę, że młodość to okres wyjątkowy w życiu każdego człowieka. Wyróżnia się świeżością spojrzenia, niekonwencjonalnymi sposobami myślenia i działania, którego często brakuje doświadczonym działaczom politycznym. Młodzieńcza odwaga odgrywa szczególnie ważną rolę w kształtowaniu polityki lokalnej, która jako planowa i zorganizowana działalność organów samorządu terytorialnego, zaliczana jest do fundamentalnych celów działalności obywatelskiej. Kontynuował dyskusję na temat młodości jako siły inicjującej zmiany Bartosz Atroszko z UG w swoim wystąpieniu pt. *Wpływ szkoły na bierność polityczną ludzi młodych w Polsce*. B. Atroszko zauważył, że młodzieńcza energia i pomysłowość, wykorzystywana w procesie uczenia się, dają satysfakcjonujące rezultaty wyłącznie wtedy, kiedy badamy poziom wiedzy uczniów na temat praw i obowiązków obywatelskich. Jednocześnie szkoła nie stwarza możliwości stosowania wiedzy obywatelskiej w praktyce, nie tylko trwoniąc młodzieńczy zapał, ale również tłumiąc chęć partycypacji i angażowania w sprawy obywatelskie. Bierność młodych w sferze publicznej jest uwarunkowana doświadczeniami i postawami wyniesionymi ze szkoły. Zagadnienie wychowania i przekazywania wzorców postaw obywatelskich kontynuowała Anna Święcicka z UKW w referacie pt. *Solidarność międzypokoleniowa: anachronizm czy szansa na nowoczesny wymiar zrównoważonej współodpowiedzialności społecznej?* Skupiła się na rodzinie jako podstawowej strukturze budującej społeczeństwo. A. Święcicka zaprezentowała i przeanalizowała dobre praktyki, w oparciu o które ludzie młodzi mogą promować solidarność międzypokoleniową na szczeblu lokalnym i regionalnym, wykorzystując

nie tylko potencjał młodości, ale również angażując potencjał osób starszych. Zdaniem referentki solidarność jest jednocześnie kluczową wartością, pozwalającą konstruować i definiować wspólne cele – społeczne i polityczne – odpowiadające wyzwaniom zmieniającej się i zagrażającej człowiekowi rzeczywistości.

Drugą sesję plenarną zakończyło wystąpienie Małgorzaty Cieślik-Florezyk z UKW na temat *Bezpieczeństwa młodych w sieci na przykładzie portali społecznościowych*. Bez względu na przyjęte stanowisko wobec cyberaktywizm, zdaniem M. Cieślik-Florezyk, administratorzy portali internetowych powinni podejmować działania na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa młodym w sieci. Szczególnie wobec udostępnianych treści, zdjęć i filmów o charakterze politycznym.

Podczas dyskusji polemizowano na temat utopijności wizji międzypokoleniowej solidarności, argumentując, że sytuacja na rynku pracy zmusza młodych do konkurowania ze starszymi. Ponadto kreowana przez starszych wizja młodych – niedoświadczonych, niezdecydowanych – nie sprzyja budowaniu międzypokoleniowego porozumienia, jednocześnie separując młodych od praktyk samorządowych i szeroko rozumianego życia publicznego. Wyborcy preferują starszych, doświadczonych działaczy, obawiając się spontaniczności i nieobliczalności młodych. Młodzi natomiast nie potrafią i nie chcą angażować się w życie publiczne, nie tylko dlatego, że są spychani na margines spraw, ale również dlatego, że wcześniej nie otrzymali odpowiednich wzorców. Żywą dyskusję wzbudził temat edukacji obywatelskiej w szkołach. Podkreślano przy tym, że nawet jeśli poziom wiedzy na temat praw i obowiązków obywateli jest satysfakcjonujący, to jednocześnie kompromitująca jest

nieumiejętność praktycznego jej wykorzystania (brak dyskusji, dialogu między uczniem a nauczycielem, brak demokratycznych struktur w szkołach). Wymianę poglądów zakończyło pytanie dotyczące rzeczywistych szans na zapewnienie bezpieczeństwa młodym w sieci? Okazuje się, że jedynym narzędziem są regulaminy, jak dotąd mało restrykcyjne.

Trzecią sesję plenarną otworzyło wystąpienie Przemysława Biegańskiego z UKW. W referacie pt. *Rola młodzieżowych organizacji partyjnych w kształtowaniu nowych standardów w polityce* P. Biegański analizował działalność młodzieżówek partyjnych w Polsce. Zwrócił uwagę przede wszystkim na trudności, jakie napotykają młodzi działacze stawiający „pierwsze kroki” w polityce. Młodzieżowe organizacje partyjne zrzeszają energicznych i kreatywnych ludzi postrzeganych jako zagrożenie dla doświadczonych polityków. Ponadto ich działalność jest często niedofinansowana, nie jest darzona zaufaniem, uważana za mało wartościową, co skutecznie zniechęca młodych do podejmowania aktywności politycznej w ich strukturach. Referent podkreślił, że często – wbrew sympatiom i antypatiom – członkowie młodzieżówek różnych partii potrafią jednoczyć się wokół wspólnej idei, stanowiąc przykład dla partii-matek. Kontynuując wątek niedoceniań roli młodych w polityce, analizy sytuacji młodych parlamentarzystek – w zakresie ich działalności w komisjach sejmowych, rządzie, liczebności, przynależności partyjnej – dokonała Kamila Kulczycka-Mulewska z UKW w wystąpieniu pt. *Działalność parlamentarna młodych kobiet w latach 1989–2014*. Wyniki badań udowodniły, że mimo gwarancji równości praw kobiet i mężczyzn w życiu politycznym, młode parlamentarzystki nie stanowiły i nadal nie stanowią silnej grupy działaczek, mi-

mo często bardzo dobrego wykształcenia oraz odpowiednich kompetencji.

Paweł Łubiński z Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego w Olsztynie swoim referatem pt. *Młodzież w Ruchu Narodowym – źródła moralności i reakcja na bierność w przestrzeni publicznej*, rozpoczął dyskusję na temat znaczenia i roli młodzieży w zainicjowanej przez Ruch Narodowy politycznej aktywności. P. Łubiński wskazał błędy stereotypowego postrzegania Ruchu Narodowego oraz podstawy ideowe i etyczne, którymi kieruje się młodzież zrzeszona w ramach Ruchu Narodowego. Unaoczniał obszary będące polem ich społeczno-politycznej aktywności, często bardzo ryzykowne i kontrowersyjne, np. obrona rodziny pojmowanej jako małżeństwo kobiety i mężczyzny, prawo do aborcji, upadek autorytetów.

Podczas dyskusji uczestnicy konferencji skonfrontowali zaprezentowane dobre praktyki młodzieżówek partyjnych z własnymi doświadczeniami i obserwacjami. To, co z perspektywy członków młodzieżówek partyjnych jest traktowane jako blokowanie i ograniczanie ich działalności, z perspektywy zewnętrznych obserwatorów postrzegane jest jako brak wspólnoty ideowej, bezkrytyczne wykonywanie poleceń partii-matek, niesamodzielnosc. Przedyskutowano również przyczyny nieobecności i słabej aktywności młodych kobiet w parlamencie, wskazując przede wszystkim na złą kampanię wyborczą, w której młode kobiety najczęściej stanowią tło dla doświadczonych posłów lub posłanek. Ostatnim punktem dyskusji było skonfrontowanie założeń ideowych i etycznych Ruchu Narodowego oraz ich wpływ na bezpieczeństwo ekonomiczne, społeczne i polityczne kraju w zglobalizowanym świecie.

Ostatnią sesję otworzył Maciej Górecki z UKW wystąpieniem pt. *Partnerstwo na rzecz Demokracji i Wspólnego Dobrobytu Unii Europejskiej a młodzi Tunezyjczycy po Jaśminowej Rewolucji. Innowacyjny dialog w świecie arabskim?*. M. Górecki rozpoczął tym samym dyskusję na temat przemian o charakterze demokratycznym w krajach niedemokratycznych. Zdaniem referenta Tunezja jest fenomenem w świecie arabskim. Nie tylko jako pierwsza uchwaliła najbardziej liberalną konstytucję, ale w celu zapobieżenia trwałemu podziału kraju demokratycznie wybrana władza podała się do dymisji. Referent podkreślił kluczowe znaczenie młodych Tunezyjczyków w procesie demokratyzacji kraju, wskazując jako motyw ich działania nadzieję na lepsze i bezpieczne życie, w którym człowiek będzie mógł korzystać z pełni swoich praw. Dyskusję na temat zmian w świecie arabskim kontynuowała w wystąpieniu pt.: *Fenomen Arabskiej Wiosny – rola i znaczenie feminizmu wśród młodych muzułmanek* Anna Staniszevska z UKW. Referentka zwróciła uwagę na fakt, że dotychczas nie spotykano we współczesnym państwie muzułmańskim młodych kobiet, które byłyby aktywnymi uczestniczkami życia politycznego. Dostępność nowych mediów ułatwiła studentkom włączenie się w akcje protestacyjne, zarezerwowane wcześniej wyłącznie dla mężczyzn. Młode kobiety mają coraz więcej odwagi, by walczyć o swoje prawa. Często są gotowe poświęcić własne życie dla osiągnięcia celu – nierzadko politycznego. W odpowiedzi na problem praw kobiet Łukasz Jureńczyk z UKW wygłosił referat pt. *Edukacja dziewcząt w Afganistanie*. Przedmiotem wystąpienia uczynił analizę przemian w zakresie dostępu afgańskich dziewcząt do edukacji oraz wykluczenia kobiet z życia po-

litycznego, gospodarczego i społecznego kraju. Kiedy demokratyczna konstytucja Afganistanu nadała kobietom pełnię praw, w tym możliwość kształcenia na wszystkich poziomach, nie wprowadziła jednocześnie daleko idących zmian w sposobie myślenia mężczyzn. W rezultacie kobiety nadal muszą stawiać czoła dyskryminacji ze względów kulturowych i gospodarczych. Do zmian nawiązała również w swoim wystąpieniu Iwona Gołębiewska z UKW. W referacie pt. *Rewolucja indignados a świadomość polityczna młodych Europejczyków* podkreśliła znaczenie wydarzeń z dnia 15 maja 2011 r. w Madrycie na Placu Puerta del Sol, określanych jako: Ruch 15-M, Rewolucja Indignados, Ruch Oburzonych. Ten antyestablishmentowy ruch, mimo pokojowego charakteru, został nazwany rewolucją, w której młodzi ludzie domagali się zasad demokracji od rządzących oraz partycypacji obywatelskiej w procedurach politycznych.

Rozważania na temat aktywności młodych zakończył Jakub Florczyk z UMCS referatem pt. *Partycypacja młodych w strukturach transnarodowych organizacji społeczeństwa obywatelskiego*. J. Florczyk zdefiniował transnarodowe organizacje społeczeństwa obywatelskiego jako organizacje funkcjonujące na zasadach sieciowych zależności stanowiących nową jakość w przestrzeni międzynarodowej. Referent podkreślił, że istotą ich działania jest agregacja potencjału politycznego młodych oraz wykorzystanie ich żywiołowości, jako siły wprowadzającej zmiany o charakterze jakościowym, propagowanie aktywnego uczestnictwa we współkreowaniu idei i postaw obywatelskich.

Kończąca konferencję dyskusja stanowiła próbę rozstrzygnięcia problemu skuteczności, zaprezentowanych przez referentów, sposobów wprowadzania

zasad demokratycznych w krajach niedemokratycznych. Biorąc za przykład uchwalenie demokratycznych konstytucji, uczestnicy spotkania debatowali o rzekomym przełomie, który jednak do tej pory nie dokonał się w świadomości ludzi. Przeciwnie, doświadczenie wskazuje, że liberalizacja prawa doprowadza do zaostrzania nastrojów antydemokratycznych. Przenosząc rozmowę na grunt europejski, dyskutanci przyjęli wspólne stanowisko, że młodzi ludzie, postulując zmiany, rzadko potrafią określić przyszłą wizję rzeczywistości. Z tego powodu ich aktywność polityczna często kończy się porażką.

Z uwagi na ciekawą formułę konferencja stanowiła doskonałe forum wymiany poglądów i dyskusji. Przekrojowa, ale zarazem dobrze określona jej tematyka, przyczyniła się do zacieśnienia współpracy młodych naukowców z różnych ośrodków badawczych w Polsce. Swobodna wymiana poglądów, ale też konstruktywna krytyka stanowiły walor toczących się obrad. Uczestnicy wyrazili przekonanie, że warto dyskutować na temat aktywności młodych w polityce, ze względu na ich energię w działaniu i odwagę w definiowaniu oraz rozwiązywaniu współczesnych – dotąd niespotykanych – problemów społecznych, politycznych, gospodarczych, kulturowych i religijnych.

■ *Marta Stasiak*